

A Szabadalmi Információs Központ multilaterális és bilaterális egyezményes kapcsolatai

Hidak a nagyvilágba – akár így is nevezhetnénk a hazai intézmények nemzetközi kapcsolatait. Cikkünk az Országos Találmányi Hivatal Szabadalmi Információs Központjának sajátos, ezen belül gyümölcsöző kapcsolatrendszerébe enged betekintést.

A nemzetközi kapcsolatok kialakulása

A szabadalmazással és az iparjogvédelemmel kapcsolatos nemzetközi megállapodásaink története több mint százéves múltra tekint vissza. Iparunk érdekeinek védelmében Magyarország 1878-ban Ausztriával, 1892-ben Németországgal, 1893-ban Szerbiával, 1900-ban Spanyolországgal kötött egyezményeket, s ezek révén biztosította az ún. egyenlő elbánást*, valamint a hazai bejelentésen alapuló előbbség elismerését.

A századforduló idején nemzetközi gazdasági kapcsolataink azonban olyannyira kiszélesedtek, hogy halaszthatatlanná vált csatlakozásunk ahhoz a multilaterális egyezményhez, amelyet az ipari tulajdon oltalmára hoztak létre a fejlett ipari országok. Így léptünk be 1909. január 1-jén a *Párizsi Uniós Egyezmény*** tagjainak sorába.

A tagországok között 1893 óta nemzetközi iroda látta el a koordinátori és adminisztratív feladatokat. Ebből az irodából fejlődött ki és alakult meg 1970. április 26-án a Szellemi Tulajdon Világszervezete (*World Intellectual Property Organization*), amelynek WIPO betűszava vált közismertté. A 14 alapító tagország egyike Magyarország volt, s hazánk azóta is tevékenyen vesz részt az immár 123 tagországot számláló szervezet munkájában.

1974-től a WIPO az Egyesült Nemzetek Szervezetének keretében működik, 16-ra emelve az ún. különleges képviseltek számát.

A genfi székhelyű világszervezet létrehozásának az volt a célja, hogy a hatáskörébe tartozó szakterületeken nemzetközileg egységes és szervezett irányítást biztosítson a szellemi tulajdon oltalmát elősegítő nemzetközi egyezmények összefogása, illetve az oltalom formáinak a fejlődés megkövetelte folyamatos aktualizálása révén.

* Az egyenlő elbánás elvének lényege, hogy az egyezmény hatálya alá tartozó külföldi bejelentő, illetve szabadalmazó az iparjogvédelem terén a belföldivel azonos jogokat élvez.

** Az ipari tulajdon oltalmára létesült Párizsi Uniós Egyezményt 11 állam hozta létre 1883. március 20-án.

A szellemi tulajdonjog átfogó kategória, s mint ilyen magába foglalja a szellemi tevékenységekből eredő összes törvényt és jogszabályt. Két alapvető területe van: az ipari tulajdonnal (a szabadalmakkal, védjegyekkel, ipari mintákkal, származási jelzésekkel stb.) és a szerzői tulajdonnal, az ún. copyrighttal (irodalmi, zenei, képzőművészeti, filmművészeti stb. alkotásokkal) kapcsolatos jogok védelme.

A Párizsi Uniós Egyezmény létrejötte óta az iparjogvédelemmel összefüggésben és annak égíse alatt 12 nemzetközi egyezmény született. Ezek célja, hogy elősegítsék és megerősítsék a szuverén államok együttműködését a jogok kölcsönös elismerésében, a belföldi műszaki alkotótevékenység hatékony támogatásában, a külföldi fejlett technológiák átvételében és a sok millió szabadalmi dokumentumban (közvetett bejelentések, szabadalmi leírások, kivonatok, szabadalmi közlönyök, ezek név- és tárgymutatói, indexek stb.) fellelhető tudományos és műszaki információk kiaknázásának megkönnyítésében.

A WIPO PCIPI tevékenysége

1978. október 3-án jött létre a WIPO Szabadalmi Információs Állandó Bizottsága (*Permanent Committee on Patent Information = PCIPI*), amely 1987-ben, kiszélesítve céljainak és feladatainak körét, iparjogvédelmi (más szóhasználat: Ipari Tulajdoni) Információs Állandó Bizottsággá (*Permanent Committee on Industrial Property Information = PCIPI*) alakult át.

Az Országos Találmányi Hivatal (OTH), illetve annak Szabadalmi Információs Központja (SZIK) mindkét bizottság munkájába a kezdetektől fogva bekapcsolódott. A magyar hivatal magáénak vallja a PCIPI fő célkitűzéseit, s lehetőségei szerint részt vállal megvalósításukban.

Ezek a célkitűzések az alábbiakban foglalhatók össze:

- ▶ együttműködés a szabadalmi, szerzői tanúsítványi*, használatiminta-**, védjegy- és ipariminta-dokumentumok (a továbbiakban: iparjogvédelmi dokumentumok) tartalmi és formai kialakításában;
- ▶ az egyes országok és a nemzetközi szervezetek névrövidítésének egységesítése az iparjogvédelmi dokumentumokon való megjelenítés esetén;
- ▶ az iparjogvédelmi dokumentumok bibliográfiai adatainak felismerését megkönnyítő egységes kódrendszer kidolgozása és alkalmazása;
- ▶ az iparjogvédelmi dokumentumok fizikai megjelenési formáival, előállításával, sokszorosításával kapcsolatos feladatok ellátásának koordinálása;
- ▶ iparjogvédelmi közlönyök és egyéb összefoglaló, illetve módszertani tájékoztató publikációk kiadásának koordinálása;
- ▶ a dokumentumcsere elősegítése;
- ▶ a szabadalmi dokumentumok műszaki tartalmukkal egybehangzó megjelölése eligazító indexek, osztályjelzetek, kódok alkalmazása révén, hogy ezáltal könnyebbé váljék vizsgálati és tájékoztatási célú hozzáférésük;
- ▶ a bibliográfiai adatok kiemelése, gyűjtése, tárolása, visszakeresésük biztosítása, megkönnyítése;
- ▶ a találmányok címeinek és rövid tartalmi kivonatainak minél informatívabbá alakítása;
- ▶ útmutatás a kutatást elősegítő releváns szakirodalom megválasztásához;
- ▶ a műszaki szint vizsgálata és a technológiai trendek megállapítása a szabadalmi dokumentumok, illetve a belőlük készített statisztikák segítségével;
- ▶ kutatási adatgyűjtemények (fájlok) létrehozása, fejlesztése, korszerűsítése;
- ▶ gépesítés, a számítástechnika és elektronika bevezetése, alkalmazása a kutatás és nyilvántartás megkönnyítése érdekében.

A fenti és más hasonló feladatok gondozására a PCIPI állandó munkacsoportokat működtet. Ezek készítik elő a további tennivalókra vonatkozó konkrét javaslatokat a WIPO Nemzetközi Irodája számára a tagországokkal való egyeztetés, illetve az ezt követő jóváhagyás végett. Az előreláthatólag rövid távon megoldható kérdésekkel ideiglenes munkacsoportok foglalkoznak.

Az Állandó Bizottság által kinevezett koordinációs végrehajtó bizottság (*Executive Coordination Committee*) elsődleges tiszte, hogy a kétévenként megrendezett PCIPI-ülések által meghatározott politika és stratégia szellemében munkaprogramokat készítsen és menedzseljen.

A PCIPI IV., 1989. évi júniusi ülésén a következő munkacsoportok működését "szentesítették":

1. *Általános Információs Munkacsoport* (PCIPI/GI, Working Group on General Information), amelynek fő feladata
 - ▶ a szabványosítás, beleértve az automatizálással összefüggő feladatokat is;
 - ▶ az iparjogvédelmi dokumentumcsere;
 - ▶ ismertető, kézikönyvek szerkesztése.
2. *Kutatási Információs Munkacsoport* (PCIPI/SI, Working Group on Search Information), amely főként
 - ▶ a Nemzetközi Szabadalmi Osztályozás (továbbiakban NSZO) aktuális kiadásának elkészítésében,
 - ▶ az NSZO felülvizsgálatában és fejlesztésében,
 - ▶ az NSZO-n alapuló kutatási rendszerek létrehozásában illetékes.
3. *Információmenedzsment Munkacsoportja* (PCIPI/MI, Working Group on Management Information).
4. *Optikai Tárolórendszerekkel Foglalkozó Munkacsoport* (PCIPI/OS, Working Group on Optical Storage).

Az 1. és 2. munkacsoport állandó, a 3. és 4. ideiglenes.

Az OTH-SZIK közvetlenül az 1., a 3. és 4. munkacsoport tevékenységében vesz részt. Az NSZO felülvizsgálatában érdekelt munkacsoportba a Szovjetunió Találmányi és Felfedezési Állami Bizottságán keresztül juttatja el javaslatait.

A PCIPI munkájáról rendszeresen ad közre tájékoztató anyagokat; ezeket az egyes országok szabadalmi hivatalaihoz juttatják el, így az OTH-hoz is. A fontosabb információs anyagok:

- ▶ a PCIPI üléseiről készített beszámolók (közgyűlés, bizottságok, munkacsoportok üléseinek anyaga);
- ▶ a PCIPI kétéves munkaprogramjának anyaga (legutóbb az 1990–91. évi anyag), amely tartalmazza a projektek témaköreit;
- ▶ az egyes projekteken folyó munka során a hivatalok közötti levelezések anyaga szisztematikusan gyűjtve és közreadva;
- ▶ a PCIPI-ben részt vevő szabadalmi hivatalok szabadalmi információs tevékenységét ismertető *Éves Műszaki Beszámolók*;
- ▶ a WIPO szabadalmi információs és dokumentációs kézikönyve, amelyet ismételt aktualizálni kell, minthogy egyebek mellett magában foglalja a WIPO-szabványok, ajánlások és irányelvek szövegét is;
- ▶ Szabadalmi Információs Források Világmutatója (*World Directory of Sources of Patent Information*), amely az egyes országok szabadalmi dokumentumgyűjteményéről tájékoztat;
- ▶ a *World Patent Information* című, negyedévenként megjelenő folyóirat.

A WIPO PCIPI-vel való kapcsolat rendkívül értékes a SZIK számára, ugyanis ennek révén szerez értesülést a szabadalmi információ nemzetközi fejleményeiről, egyben módja van a magyar álláspont kifejtésére is. (A PCIPI tevékenysége részletesebben az [1] alatti közleményből ismerhető meg.)

* A Szovjetunióban, Csehszlovákiában és más szocialista országokban alkalmazott oltalmi forma; hazánkban 1948 és 1957 között volt használatos.

** Egyes nyugati országokban, pl. az NSZK-ban és Japánban alkalmazott oltalmi forma, más néven "kisszabadalom".

A WIPO PCIP-ben folyó iránymutató és fejlesztő munka a szabadalmi dokumentáció és információ számos kérdését szabályozó, egységesítő WIPO-szabványok, ajánlások és irányelvek formájában testesül meg. Közülük a fontosabbakról magyar nyelvű kiadványból is tájékozódhatnak az érdeklődők [2].

Az aktuális szabványok előírásait lehetőség szerint a magyar gyakorlat is követi. Ez nyilvánult meg a Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő szerkesztésének két évvel ezelőtti korszerűsítésében, a nemzetközileg egységesen alkalmazott dokumentációs kódjelzetek használatbavételében.

Az e területen jelenleg folyó hazai fejlesztések példaként említhető meg a WIPO ST. 16. sz. szabvány szerinti fajtakódok feltüntetése az OTH által publikált valamennyi szabadalmi dokumentumfaján. Ez a kódcsoport aszerint különböztet meg, hogy egy-egy szóban forgó dokumentum szabadalmi bejelentés, módosított szövegű bejelentés, megadott szabadalom-e, és ezen belül hányadik kiadás.

Egy másik aktuális feladat a WIPO ST. 10. sz. szabványban meghatározott vonalkódrendszer hazai bevezetése, amely megkönnyíti a vele ellátott dokumentumok gépi feldolgozását.

A két említett kódrendszer elősegíti az eligazodást a Szabadalmi Tárbá cseréként beérkező, évi több százezer dokumentummal gyarapodó gyűjteményben.

A WIPO PCIP keretében folyó nemzetközi együttműködés egyik fontos produktuma, egyben a hazai szabadalmi információs rendszerező és kutatómunka nélkülözhetetlen segédeszköze az NSZO, amely a felhalálói tevékenységben érintett műszaki területek osztályozását és hierarchikus felbontását adja meg. A technika és az információs ismeretek fejlődését követve az NSZO öt évenként megújul; 1990 januárjától az NSZO 5. kiadása van érvényben. Az OTH, akárcsak korábban, ennek az NSZO-kiadásnak is elkészítette magyar nyelvű változatát az angol nyelvű hivatalos publikációt alapul véve. Az új kiadás nyomdatechnikailag is magasabb színvonalú a korábbiaknál, minthogy korszerű számítástechnikai eljárásokkal készült.

Az OTH kétoldalú hivatalközi kapcsolatai

Az OTH az imént ismertetett WIPO-kapcsolatokon túlmenően ez idáig fontos szerepet játszott a KGST keretében működő Nemzetközi Szabadalmi Informá-

ciós Rendszerben is. (Erről a TMT jelen száma külön cikkben számol be, lásd p. 102–105.) A két nagy nemzetközi információs rendszerrel való együttműködést az OTH kétoldalú kapcsolatok kiépítésével egészítette ki. Ezek a hivatalok közötti kapcsolatok az iparjogvédelem szélesebb témaköreit ölelik át. A szabadalmi információval kapcsolatos témák realizálása a SZIK feladata.

A 70-es évek elején az európai szocialista országokkal, a Szovjetunióval, Bulgáriával, Lengyelországgal, Csehszlovákiával, az NDK-val és Romániával megkötött egyezmények elsősorban a szabadalmi dokumentumcserére, valamint a szabadalmi információs tevékenységek automatizálását előmozdító tapasztalatcserére irányultak.

Az együttműködés egyik fejleménye, hogy szabadalmi leírásaink egy részét 1988 óta – a hazai nyomdák leterheltsége miatt – az ungvári Patent Nyomdaipari Vállalat nyomtatja ki.

Mongóliának, Kubának és Vietnammak a SZIK a dokumentumküldésen túl műszaki segítséget is nyújt a szabadalmi információellátás hatékonyabbá tételéhez, pl. gyűjteményeiket az iparilag fejlett országok dokumentumaival egészíti ki.

A nem szocialista országok közül kétoldalú együttműködési megállapodás jött létre Algériával, Ausztriával, Finnországgal, Franciaországgal és az NSZK-val. Ezáltal lehetőség nyílik az információs és dokumentációs módszerek kölcsönös tanulmányozására, esetleg a fejlett eljárásoknak a hazai gyakorlatba való átültetésére is.

A kétoldalú kapcsolatok fejlesztése és bővítése a jövőben is elengedhetetlen, hiszen az együttműködésben rejlő lehetőségek gyakorlatilag kimeríthetetlenek. A szabadalmi informatikára, amelynek lételemé a rendszeres kölcsönös tájékoztatás, az iménti megállapítás különösképpen vonatkozik.

Irodalom

- [1] MARIÁN M.–SZANYI Á.: A WIPO Iparjogvédelmi Információs Állandó Bizottsága tevékenységének bemutatása. = Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő, 1. sz. Melléklet, 1990., közlés alatt.
- [2] Tájékoztató WIPO-szabványokról, ajánlásokról és irányelvekről. Szerk. Kincses I. Budapest, OTH, 1987. 51 p. (Módszertani füzetek 14.) ISSN 0236–7416.

Beérkezett: 1990. I. 24-én.